

A Scientometric Analysis of Research on Translation History in Iran

Fatemeh Parham^{1*}, Parviz Rasouli², Ali Arjmandi Nahand³, Fatemeh Javadi⁴

¹Associate Professor in Translation Studies, Department of Translation Studies, Faculty of Persian Literature and Foreign Languages, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran

²PhD in Translation Studies, Department of Translation Studies, Faculty of Persian Literature and Foreign Languages, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran

³MA Student in Translation Studies, Department of Translation Studies, Faculty of Persian Literature and Foreign Languages, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran

⁴PhD Candidate in Translation Studies, Department of Translation Studies, Faculty of Persian Literature and Foreign Languages, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran

Abstract This study is a scientometric analysis of research on translation history in Iran published between 1971 and 2021. To this end, 1212 relevant works were identified through databases and categorized into nine groups: works published in Iran (including monographs, book chapters, scientific journal articles, general journal articles, newspaper articles, and theses/dissertations) and works published abroad (including monographs, book chapters, and scientific journal articles). Bibliographic information of these works was then collected and analyzed using VOSviewer software. The analysis focused on five key components: language, date of publication, place of publication, top scientific journals, and top academic institutions. The findings indicate that most research on history of translation in Iran was published in Persian and English, with a relatively increasing trend over the fifty-year period. Furthermore, the majority of these works were published in cities, journals, and academic institutions that have a direct connection to the field of translation studies.

Keywords: *Translation History, Scientometrics, Density Visualization, Network Visualization*

Please cite this paper as follows:

Parham, F., Rasouli, P., Arjmandi Nahand, A., & Javadi, F. (2025). A Scientometric Analysis of Research on Translation History in Iran. *Language and Translation Studies* 58(1), 1-37. <https://doi.org/10.22067/lts.2025.92643.1338>

© 2025 Parham, Rasouli, Arjmandi Nahand, & Javadi

This is an open-access article distributed under the terms of the [Creative Commons Attribution License \(CC BY\)](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/). All rights reserved

1. Introduction

The study of translation in Iran has witnessed significant growth over the past few decades, both in quantitative and qualitative terms. Among the various subfields within translation studies, the historiography of translation in Iran has emerged as a key area of interest for many researchers. Numerous academic works, ranging from books and journal articles to theses and dissertations, have been published in both domestic and international venues, reflecting the increasing attention to this subject. Despite this proliferation of research, a systematic overview of knowledge production and dissemination on the topic of translation history in Iran has not yet been conducted. To fill this gap, this study applies a scientometric approach to analyze and visualize the scholarly output related to the history of translation in Iran. By employing bibliometric tools and visualization software, this study aims to map the structure, trends, and main contributors in this field, thereby offering a data-driven overview of the research landscape. The research was guided by the following questions:

- 1) What is the linguistic distribution of research on the history of translation in Iran?
- 2) What is the geographic distribution of research on the history of translation in Iran?
- 3) What are the temporal trends in the publication of research on the history of translation in Iran?
- 4) Which journals have published the highest number of articles on history of translation in Iran?
- 5) Which Iranian academic institutions are the most active in producing scholarly output on the history of translation in Iran?

2. Method

This study followed a four-stage research design: 1) identification of relevant literature; 2) collection of bibliographic metadata; 3) preparation of data for scientometric analysis; and 4) visualization and analysis using VOSviewer software.

In the first phase, a set of Persian and English keywords was defined to target works directly related to the history of translation in Iran. These keywords were then used to search various databases. Iranian databases included the National Library and Archives of Iran, Iran Book House, Magiran, Noormags, Humanities Portal, and IranDoc. International databases included the Bibliography of Translation Studies, JSTOR, Taylor & Francis, ScienceDirect, ResearchGate, and ProQuest. Given the varying search

functionalities across these platforms, this study employed both basic and advanced search techniques, using filters such as title, abstract, keywords, full text, and publication date.

The time frame of 1971 to 2021 was selected to span 50 years of research activity, with 1971 chosen as the starting point due to limited access to earlier publications. From these searches, 1,212 publications were identified that directly addressed the history of translation in Iran. These were divided into nine categories, based on the type and location of publication:

Publications from Iran: 60 monographs, 68 book chapters, 370 scientific journal articles, 243 general journal articles, 39 newspaper articles, and 162 university theses/dissertations.

Publications from abroad: 44 monographs, 83 book chapters, and 143 scientific journal articles.

Each work's bibliographic metadata, including title, language, date of publication, author(s), journal or publisher name, and place of publication, was entered into an Excel database. Persian-language data were translated into English to ensure compatibility with scientometric tools. The data were then converted into RIS format for processing in VOSviewer, a software used for constructing and visualizing bibliometric networks. The software was then used to generate density and network visualizations, focusing on key variables such as language, date of publication, place of publication, active journals, and contributing academic institutions.

3. Results

The scientometric analysis of 1,212 works on the history of translation in Iran revealed several notable trends regarding the linguistic, geographical, temporal, and institutional dimensions of this body of research. In terms of language, the majority of works published in Iran were written in Persian, with English constituting the second most common language. This distribution reflects the centrality of Persian in national scholarly communication and the growing use of English for international academic exchange. Publications produced outside Iran were mainly in English, indicating the global nature of scholarly discourse and the integration of Iranian translation historiography into broader international frameworks.

From a temporal perspective, this study shows a consistent upward trend in the volume of publications across the five decades examined, despite periodic fluctuations. Beginning with relatively few works in the 1970s, scholarly output increased significantly in the 1990s and experienced further growth in the 2000s and 2010s. This steady rise corresponds with the institutionalization of translation studies in Iran and the increasing academic

recognition of translation history as a legitimate and important field of inquiry. Although not without interruptions, the general pattern points to a sustained and growing interest in documenting, analyzing, and theorizing the historical trajectories of translation practices in Iran.

The geographical distribution of research output highlights a concentration of scholarly activity in specific Iranian cities, particularly Tehran, Mashhad, and Qom. These cities host some of Iran's most prominent academic institutions and research centers, which have played a significant role in shaping translation studies as a discipline. Allameh Tabataba'i University in Tehran and Ferdowsi University in Mashhad emerged as two of the most prolific institutions, both in terms of faculty-led research and postgraduate theses and dissertations. In Qom, religious and Quranic translation studies have contributed to the historiographical discourse through the efforts of organizations such as the Tarjoman-e Vahy Institute. The presence of active publishing houses and specialized journals in these cities has further facilitated the growth of this research area.

An examination of the journals involved in disseminating this body of work reveals that most articles on the history of translation in Iran appeared in academic publications based in the same three cities. Journals such as *Iranian Journal of Translation Studies* (Tehran), *Language and Translation Studies* (Mashhad), *Motarjem* (Mashhad), *Tarjoman-e Vahy* (Qom), and *Hadith Studies* (Qom) have consistently published articles on this topic, indicating their role as key platforms for scholarly exchange. Internationally, a number of journals associated with translation studies, Islamic studies, and Iranian studies have contributed to the dissemination of relevant research. These journals serve as bridges between disciplines and regions, positioning the history of translation in Iran within a broader, often interdisciplinary, academic context.

Institutional contributions to the field were not limited to translation studies departments. While Allameh Tabataba'i University and Ferdowsi University are clearly leading centers for research on translation history, contributions also came from departments of Persian literature, linguistics, and Islamic studies. These disciplines, although not always formally linked to translation studies, have engaged with the historical dimensions of translation as part of broader inquiries into language, culture, and textual transmission. This highlights the interdisciplinary nature of the field and suggests that interest in the history of translation in Iran is not confined to a single academic tradition.

Research published abroad also reflects this interdisciplinary orientation. Many of the international works analyzed were published in venues focused

on Middle Eastern studies, Islamic history, or comparative literature, often by scholars engaged in Iranian studies or translation theory. The involvement of such diverse academic communities underscores the relevance of Iran's translation history beyond national or disciplinary borders. It also suggests that the field, while rooted in local contexts, resonates with global concerns about translation, cultural exchange, and the transmission of knowledge.

5. Discussion and Conclusion

The findings of this study portray the history of translation in Iran as a vibrant and evolving field, shaped by a combination of local academic initiatives and international scholarly interest. The dense clusters identified in the network visualizations, both in terms of institutions and publication venues, confirm the existence of a relatively cohesive scholarly community with defined centers of activity. At the same time, the range of publication types, languages, and institutional affiliations points to the field's openness and interdisciplinary potential. By mapping these patterns, this study contributes not only to a better understanding of past and current research on translation history in Iran but also to identifying pathways for future investigation.

These patterns offer practical implications for both scholarly inquiry and institutional planning. For researchers, this study provides a structured overview of the field's development and points to underexplored areas that merit further attention. For academic institutions and policymakers, the insights gained from publication trends, institutional participation, and journal activity can inform strategic decisions in curriculum design, research funding, and interdisciplinary collaboration within the humanities and social sciences.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

تحلیل علم‌سنجی پژوهش‌های تاریخ ترجمه در ایران

فاطمه پرهام^{۱*}، پرویز رسولی^۲، علی ارجمندی نهند^۳، فاطمه جوادی^۴

^۱دانشیار مطالعات ترجمه، گروه مترجمی زبان انگلیسی، دانشکده ادبیات فارسی و زبان‌های خارجی، دانشگاه علامه طباطبایی، تهران،

ایران

^۲دکتری مطالعات ترجمه، گروه مترجمی زبان انگلیسی، دانشکده ادبیات فارسی و زبان‌های خارجی، دانشگاه علامه طباطبایی، تهران،

ایران

^۳دانشجوی کارشناسی ارشد مطالعات ترجمه، گروه مترجمی زبان انگلیسی، دانشکده ادبیات فارسی و زبان‌های خارجی، دانشگاه علامه

طباطبایی، تهران، ایران

^۴دانشجوی دکتری مطالعات ترجمه، گروه مترجمی زبان انگلیسی، دانشکده ادبیات فارسی و زبان‌های خارجی، دانشگاه علامه طباطبایی،

تهران، ایران

چکیده پژوهش حاضر تلاشی است برای تحلیل علم‌سنجی پژوهش‌های «تاریخ ترجمه در ایران» که در بازه زمانی ۱۳۵۰ تا ۱۳۹۹ منتشر شده‌اند. در این راستا، با استفاده از پایگاه‌های اطلاعاتی، ۱۲۱۲ آثار مرتبط با این موضوع شناسایی و در ۹ دسته طبقه‌بندی شدند: آثار منتشرشده در ایران (شامل تک‌نگاری، فصل کتاب، مقاله نشریات علمی، مقاله نشریات عمومی، مقاله روزنامه و پارسای دانشگاهی) و آثار منتشرشده در خارج (تک‌نگاری، فصل کتاب و مقاله نشریات علمی). سپس، اطلاعات کتاب‌شناختی این آثار گردآوری و وارد نرم‌افزار وُس‌ویور شد. در فرایند تحلیل به پنج مؤلفه پرداخته شد: زبان، سال نشر، محل نشر، نشریات علمی فعال و مراکز علمی-دانشگاهی فعال. طبق نتایج تحلیل، اغلب پژوهش‌های «تاریخ ترجمه در ایران» به زبان فارسی و انگلیسی منتشر شده‌اند و روند انتشار آن‌ها در بازه پنجاه‌ساله نسبتاً صعودی بوده است. اکثر این آثار در شهرها، نشریات و مراکز علمی-دانشگاهی منتشر شده‌اند که ارتباط مستقیم با رشته مطالعات ترجمه دارند.

کلیدواژه‌ها: تاریخ ترجمه، علم‌سنجی، نقشه چگالی، نقشه شبکه همکاری

۱. مقدمه

پژوهش در حوزه ترجمه در ایران در دهه‌های اخیر رشد چشمگیری داشته است. این رشد هم از نظر کمی و هم کیفی در اغلب شاخه‌ها و موضوعات مرتبط با ترجمه و مطالعات ترجمه دیده می‌شود. در این بین، «تاریخ ترجمه در ایران» از موضوعات مهمی است که توجه محققان زیادی را به خود جلب کرده است و آثار پژوهشی فراوانی درباره این موضوع چه در ایران و چه خارج از ایران عرضه شده است (پرهام و رسولی، ۲۰۲۴ و ۲۰۲۵). از این رو، لازم است تا درباره تولید و توزیع دانش در این حوزه بررسی علمی صورت گیرد تا علاوه بر ترسیم نقشه دانش در موضوع «تاریخ ترجمه در ایران»^۱، بتوان تحلیلی جامع و مانع از کم‌وکیف آثار منتشر شده پیرامون این موضوع به دست داد. کاربست روش علم‌سنجی^۲ می‌تواند تحلیل کمی و کیفی از آثار منتشر شده ارائه کند و عوامل و مراکز فعال در آن را مشخص سازد. از این رو، تحقیق حاضر می‌کوشد با اتکا به تحلیل علم‌سنجی، تولید و توزیع دانش در موضوع «تاریخ ترجمه در ایران» را بررسی نماید. در این راستا، مجموعه داده‌ای متشکل از آثار منتشر شده در داخل و خارج از ایران در بازه زمانی پنجاه‌ساله (۱۳۵۰-۱۳۹۹) گردآوری و با رویکرد علم‌سنجی تحلیل شدند تا الگوهای تولید و توزیع آثار مرتبط با «تاریخ ترجمه در ایران» - با نظر به مؤلفه‌های زبان، سال نشر، محل نشر، نشریات و مراکز علمی-دانشگاهی فعال - مشخص شود. پژوهش حاضر به دنبال پاسخگویی به پنج سؤال زیر است:

(۱) پژوهش‌های تاریخ ترجمه در ایران از نظر تنوع زبانی در چه وضعیتی قرار دارند؟

(۲) توزیع جغرافیایی پژوهش‌های تاریخ ترجمه در ایران به چه صورت است؟

(۳) توزیع زمانی پژوهش‌های تاریخ ترجمه در ایران چگونه است؟

^۱. در این مقاله، عبارت «تاریخ ترجمه در ایران» به موضوع اصلی آثار و پژوهش‌هایی اطلاق می‌شود که به تاریخ ترجمه در گستره جغرافیایی-فرهنگی ایران پرداخته‌اند؛ خواه این آثار در ایران منتشر شده باشند خواه خارج از آن؛ بنابراین، در استعمال این عبارت در طی نوشتار حاضر، «در ایران» ناظر بر گستره موضوع است و نه محل نشر آثار مرتبط با این موضوع. از این رو، نگارندگان برای جلوگیری از خلط بین این دو و آنجا که اقتضا می‌کرده عبارت را داخل گیومه آورده‌اند.

^۲. Scientometrics

۴) کدام نشریات علمی ایرانی و خارجی بیشترین سهم را در انتشار پژوهش‌های تاریخ ترجمه در ایران داشته‌اند؟

۵) مراکز علمی-دانشگاهی ایرانی فعال در نشر پژوهش‌های تاریخ ترجمه در ایران در قالب مقالات علمی و پارساهای^۱ دانشگاهی کدام‌اند؟

۲. پیشینه پژوهش و چهارچوب نظری

در این بخش، مبانی مفهومی و فنی علم‌سنجی معرفی شده‌اند و سپس کاربرد آن در مطالعات ترجمه تشریح شده است. همچنین، پژوهش‌های مرتبط که از روش علم‌سنجی برای بررسی تحقیقات مطالعات ترجمه بهره برده‌اند، مرور و بررسی شده‌اند.

۲.۱. علم‌سنجی

علم‌سنجی یکی از روش‌هایی است که در دهه‌های اخیر در ذیل جریان علوم انسانی دیجیتال اهمیت یافته است. به‌طور کلی، از علم‌سنجی برای بررسی و مطالعه خروجی‌های پژوهشی و آثار منتشر شده استفاده می‌شود. علم‌سنجی از نظر اصطلاحی و روش‌شناختی همواره در تمایز و شباهت با کتاب‌سنجی^۲ تعریف می‌شود. این دو گرچه شباهت‌هایی دارند ولی نمی‌توان از تمایزات مضمونی و روش‌شناختی بین این دو چشم‌پوشی کرد. ون‌دورسلائر^۳ و گمبیر^۴ (۲۰۱۵)، به‌رغم اشاره به ترادف بین «علم‌سنجی» و «کتاب‌سنجی»، بر تمایزات روش‌شناختی بین این دو تأکید می‌کنند. به‌جرت می‌توان گفت که از دیدگاه بینارشته‌ای، تمایز مشخصی بین اصطلاحاتی همچون علم‌سنجی، کتاب‌سنجی و اطلاعات‌سنجی^۵ وجود ندارد (ون‌دورسلائر، ۲۰۱۶).

^۱. به پیروی از ایراندک، از لفظ «پارسا» برای اشاره توأمان به پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد و رساله‌های دکتری استفاده شده است.

^۲. Bibliometrics

^۳. Van Doorslaer

^۴. Gambier

^۵. Informetrics

در هر صورت، استفاده از روش‌های ریاضی و ابزارهای دیجیتال وجه مشترک این روش‌ها محسوب می‌شود.

علم‌سنجی را می‌توان رویکردی مستقل برای تحلیل آثار منتشرشده در علوم مختلف در نظر گرفت. گریبچ^۱ و پال‌باوئر^۲ (۲۰۰۸) علم‌سنجی را کاربری روش‌های آماری در بررسی آثار پژوهشی تعریف می‌کنند که هدف آن درک بهتر سازوکارهای پژوهش علمی به‌مثابه نوعی فعالیت اجتماعی است. استفاده از تحلیل کمی در علم‌سنجی پراهمیت است. تحلیل کمی این امکان را فراهم می‌آورد تا با نظر به فرایندهای اطلاعات و ارتباطات، بتوان تحلیلی از ابعاد صوری و معنایی تولیدات علمی ارائه کرد (وایات و همکاران^۳، ۲۰۱۵). ون‌دورسلانر و گمبیر (۲۰۱۵) علم‌سنجی را این‌طور تعریف می‌کنند: بررسی اطلاعات و آثار منتشرشده در بافت‌های اجتماعی، اقتصادی و سیاسی‌شان. در این تداول، علم‌سنجی می‌تواند به شناخت ما از میدان تولیدات پژوهشی کمک کند و شناخت بهتری از روندهای پژوهشی به دست دهد. سرنکو^۴ (۲۰۱۳) اشاره می‌کند که علم‌سنجی می‌تواند فواید زیادی برای ذی‌نفعان مختلف در حوزه دانش و پژوهش - از جمله داوران، ناشران و ویراستاران - به ارمغان داشته باشد. علاوه بر این، علم‌سنجی امکان بررسی شبکه‌های همکاری میان دانشوران و نویسندگان از رشته‌ها و حوزه‌های علمی مختلف را فراهم می‌کند.

در نظر واس^۵ و ژائو^۶ (۲۰۰۵)، انجام تحلیل علم‌سنجی مستلزم کاربری فنون علمی در حوزه‌های تخصصی علوم و تحلیل خروجی آن‌ها است و هدف از آن همانا شناخت پویایی و تکامل حوزه‌های علمی می‌باشد. سرنکو (۲۰۱۳) نیز اهداف متعدد مطالعات علم‌سنجی را این‌گونه برمی‌شمارد: اندازه‌گیری، طبقه‌بندی و توصیف خروجی آثار علمی؛ شناخت فرایندهای نشر و توزیع دانش؛ شناسایی تأثیرات نظری و عملی مطالعات علمی و بررسی رفتار پژوهشگران،

1. Grbić

2. Pöllabauer

3. Wyatt et al.

4. Serenko

5. Voß

6. Zhao

تیم‌های پژوهشی و مؤسسات. افزون‌بر این، علم‌سنجی در شناسایی الگوهای همکاری میان پژوهشگران و رشته‌های مختلف کاربرد دارد. علم‌سنجی عمدتاً با تکیه بر داده‌های متنی و فرامتنی و با استفاده از روش‌های کمی مانند تحلیل هم‌واژگانی^۱ یا تحلیل کلیدواژه‌ها^۲، تحلیل استنادی^۳ و تحلیل شبکه^۴ صورت می‌گیرد (گربیچ و پالباوئر، ۲۰۰۸). کاربردهای متنوع علم‌سنجی موجب شده است تا اندیشورزان از این روش برای بررسی و ارزیابی تحول حوزه‌های پژوهشی و رشته‌های دانشگاهی استفاده کنند.

۲.۲. علم‌سنجی در مطالعات ترجمه

مطالعات ترجمه بینارشته‌ای پویا است و ویژگی‌های منحصر به فردی دارد که زمینه لازم برای به‌کارگیری تحلیل علم‌سنجی را فراهم آورده‌اند. کاربرد علم‌سنجی در مطالعات ترجمه تأثیر شگرفی به همراه داشته است و توانسته ابزارهایی را برای بررسی تحول تاریخی این رشته و شناسایی روندهای پژوهشی در آن به دست دهد (رویرا-استوا^۵ و اُرو^۶، ۲۰۱۵). روش‌های کمی علم‌سنجی که در مطالعات ترجمه به کار گرفته شده‌اند، این امکان را برای پژوهشگران فراهم آورده‌اند تا به‌طور نظام‌مند سیر تحول این حوزه و تولیدات علمی آن را بررسی کنند. همان‌طور که وِن‌دورسلتر و گمبیر (۲۰۱۵) اشاره می‌کنند، مطالعات ترجمه امروزه در بردارنده منابع متعددی از جمله نشریات، کتاب‌ها و پایگاه‌های داده است که به پژوهشگران امکان می‌دهد تحولات کلیدی و نویسندگان تأثیرگذار در این رشته را شناسایی کنند. پژوهش‌های مربوطه علاوه بر تحلیل تحولات مطالعات ترجمه، به نحوه کاربرد علم‌سنجی در بررسی این تحولات نیز نظر داشته‌اند. برای نمونه، ژیل^۷ (۲۰۱۵) به کاربرد علم‌سنجی در مطالعات ترجمه و چالش‌های فنی مطرح در این زمینه پرداخته است و بر نقش علم‌سنجی در امر تربیت پژوهشگر تأکید کرده است. وی به اهمیت انتشار آثار نمایه‌شده و همچنین نقش ابزارها و پایگاه داده‌های کتاب‌شناختی مانند

1. Co-words analysis

2. Keywords analysis

3. Citation analysis

4. Network analysis

5. Rovira-Esteva

6. Orero

7. Gile

«کتاب‌شناسی ترجمه مکتوب و شفاهی»^۱ در تحلیل روند تحول مطالعات ترجمه اشاره می‌کند. این دست از ابزارها و سامانه‌ها امکان بررسی جوانب مختلف تولیدات پژوهشی را فراهم می‌کنند. پژوهش‌های متعددی با استفاده از روش علم‌سنجی به بررسی مطالعات ترجمه و حوزه‌های پژوهشی آن پرداخته‌اند. در این بین، برخی از پژوهشگران به تحلیل و بررسی مطالعات ترجمه به‌مثابه یک کل واحد توجه داشته‌اند. برای مثال، ژو^۲ و آریادوست^۳ (۲۰۲۳) از روش علم‌سنجی برای مرور و بررسی روندها و الگوهای مطالعات ترجمه در یک دوره بیست‌ساله استفاده کرده‌اند. این دو پژوهشگر ۶۰۰۷ مقاله منتشرشده در نشریات علمی و نمایه‌شده در پایگاه وب‌آوساینس^۴ را مورد تحلیل هم‌استنادی^۵ قرار داده‌اند و ده خوشه^۶ را شناسایی کرده‌اند که هر یک ناظر بر زیرشاخه‌های اصلی مطالعات ترجمه هستند. **دونگ^۷ و چن^۸** (۲۰۱۵) نیز مقالات مطالعات ترجمه را که از سال ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۵ منتشر شده و در وب‌آوساینس نمایه شده بودند، مورد تجزیه و تحلیل قرار دادند و موضوعات اصلی را شناسایی نمودند. در پژوهشی دیگر، پان^۹ و وو^{۱۰} (۲۰۲۳)، با تمرکز بر «نمایه استنادی علوم اجتماعی»^{۱۱}، تحلیل هم‌استنادی و تحلیل کلیدواژه‌ها را صورت داده‌اند و دریافته‌اند که موضوعات پژوهشی طی دوره بررسی شده تغییرات چشمگیری داشته‌اند. **هدایتی^{۱۲}** (۲۰۲۴) نیز با تمرکز بر آثار نمایه‌شده در ساینس‌دیرکت^{۱۳}، به حوزه‌های مغفول‌مانده از جمله کاربرد هوش مصنوعی در مطالعات ترجمه اشاره داشته است. نزدیک به دو دهه قبل نیز **ژیل (۲۰۰۰)** از تحلیل علم‌سنجی برای بررسی منابع علمی منتشرشده تا سال ۱۹۹۹ استفاده کرد و از ترکیب داده‌های کمی و کیفی برای ارزیابی مضامین اصلی و مراکز تولید دانش بهره جست.

^۱. Bibliography of Interpreting and Translation (BITRA)

^۲. Zhu

^۳. Aryadoust

^۴. Web of Science (WoS)

^۵. Co-citation analysis

^۶. Cluster

^۷. Dong

^۸. Chen

^۹. Pan

^{۱۰}. Wu

^{۱۱}. Science Social Science Citation Index (SSCI)

^{۱۲}. Hidayati

^{۱۳}. ScienceDirect

کاسترو-پریتو^۱ و اولورا-لوبو^۲ (۲۰۰۷) نیز با استفاده از تحلیل استنادی، مقالات نشریات علمی را از حیث ارتباطات میان نویسندگان بررسی کردند. توری^۳ (۲۰۰۹) نیز از رویکرد کمی برای بررسی مقالات منتشرشده در نشریه «تارگت»^۴ در بازه زمانی بیست‌ساله استفاده کرد و مقولاتی همچون جنسیت و موقعیت جغرافیایی نویسندگان را تحلیل نمود. نخستین تحلیل‌های علم‌سنجی در مطالعات ترجمه نسبتاً ساده بودند و از کاربرد شیوه‌های جدید بی‌نصیب ماندند. امروزه ابزارها و روش‌های جدید به‌نوبه خود موجب بهبود و تقویت کاربست علم‌سنجی در مطالعات ترجمه شده‌اند؛ ابزارهایی که هر یک از قابلیت ویژه‌ای در شناسایی الگوهای استنادی و روندهای موضوعی برخوردارند. این ابزارها را می‌توان در مطالعات ترجمه نیز به کار گرفت؛ برای مثال، کاربرد سایت‌اسپیس^۵ (سیلو^۶ و چینگلی^۷، ۲۰۱۷) و وس‌ویور^۸ (دونگ و چن، ۲۰۱۵) در بصری‌سازی^۹ داده‌های کتاب‌شناختی در مطالعات ترجمه ثابت شده است.

علاوه بر بررسی کلی مطالعات ترجمه، برخی از محققان نیز به علم‌سنجی موضوعات و حوزه‌های خاص توجه داشته‌اند. پژوهش‌های ترجمه شفاهی که از گرایش‌های اصلی مطالعات ترجمه است، یکی از موضوعات مطرح در مطالعات علم‌سنجی می‌باشد. برای مثال، در تحقیق **مارتینز-گومز^{۱۰}** (۲۰۱۵)، ۲۶۸ پژوهش مرتبط با ترجمه شفاهی غیرحرفه‌ای منتشرشده بین سال‌های ۱۹۷۳ تا ۲۰۱۳ با توجه به نویسندگان، انواع آثار و وابستگی‌های بینارشته‌ای تحلیل شده است. سان^{۱۱} و گوا^{۱۲} (۲۰۱۷) از نرم‌افزار سایت‌اسپیس برای بررسی مطالعات ترجمه شفاهی در چین استفاده کرده‌اند. **یان و همکاران^{۱۳}** (۲۰۱۳) ۲۳۵ مقاله منتشرشده در نشریات مهم مطالعات

1. Castro-Prieto

2. Olvera-Lobo

3. Toury

4. Target

5. CiteSpace

6. Siluo

7. Qingli

8. VOSviewer

9. visualization

10. Martínez-Gómez

11. Sun

12. Guo

13. Yan et al.

ترجمه را گردآوری کرده‌اند و آن‌ها را در سه حوزه عمل ترجمه شفاهی، تربیت مترجمان شفاهی و مرور پژوهشی دسته‌بندی و تحلیل کرده‌اند. ترجمه ماشینی نیز جزء زیرشاخه‌های مهم مطالعات ترجمه است که تحقیقات آن مورد تحلیل علم‌سنجی قرار گرفته است. در این زمینه، محسن و همکاران^۱ (۲۰۲۳) با استفاده از نرم‌افزارهای سایت‌اسپیس و بیب‌اکسل^۲، مقالات ترجمه ماشینی نمایه‌شده در وب‌آوساینس را بررسی کرده‌اند و مباحثی همچون هم‌استنادی، کلیدواژه‌ها و شاخص هیرش^۳ را تحلیل نموده‌اند. در مطالعه‌ای دیگر، اسکودا^۴ و فریتاس^۵ (۲۰۲۲) از پایگاه داده «آی‌تریپل‌ای اکسپلور»^۶ و نرم‌افزار وس‌ویور برای تحلیل روند پیشرفت پژوهش‌های ترجمه ماشینی در طول مدت بیش از ۶۰ سال استفاده کرده‌اند. گوپتا^۷ و ده‌اوان^۸ (۲۰۱۹) نیز به بررسی پژوهش‌های ترجمه ماشینی از ۲۰۰۷ تا ۲۰۱۶ اهتمام داشته‌اند. در پژوهش ایشان، موضوعاتی از قبیل روند انتشار آثار، تأثیر استنادی^۹، کشورهای پیشرو، سازمان‌ها و نویسندگان برتر این حوزه بحث و بررسی شده‌اند. ژانگ و همکاران^{۱۰} (۲۰۱۵) به ارتباط بین تحلیل گفتمان و مطالعات ترجمه از سال ۱۹۹۰ تا ۲۰۱۳ تمرکز داشتند و میزان توجه به موضوعات مختلف را بررسی نمودند. هوانگ^{۱۱} و شین^{۱۲} (۲۰۲۰) با استفاده از «کتاب‌شناسی ترجمه مکتوب و شفاهی»، آثار منتشرشده درباره نقد ترجمه را گردآوری و از منظر کتاب‌سنجی تحلیل نموده‌اند. داده‌های این پژوهش شامل ۳۶۳ مدخل پژوهشی می‌شد که از طریق بررسی تعداد آثار، تحلیل شبکه و تحلیل واژگانی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. یافته‌های آن‌ها نشان داد که نقد ترجمه در مقایسه با سایر حوزه‌های مطالعات ترجمه کمتر مورد توجه قرار گرفته است. علاوه بر این، بیشتر آثار پژوهشی در قالب مقالات نشریات منتشر شده بودند و پایان‌نامه‌ها و تک‌نگاری‌ها در درجه بعدی

1. Mohsen et al.

2. Bibexcel

3. Hirsch index

4. Esqueda

5. Freitas

6. IEEE Xplore

7. Gupta

8. Dhawan

9. citation impact

10. Zhang et al.

11. Huang

12. Xin

قرار داشتند. از نظر مؤلفه‌های کیفی نیز هوانگ و شین (۲۰۲۰) به تغییر رویکرد از دیدگاه خرد (زبان‌شناختی) به دیدگاه کلان (فرهنگی) در آثار منتشرشده اشاره داشته‌اند. **بارتورن موندراگون** و **همکاران**^۱ (۲۰۲۴) نیز با تحلیل ۴۱۷ مقاله در زمینه ترجمه حقوقی، دریافتند که اسپانیا فعال‌ترین کشور در این حوزه است. از سایر پژوهش‌های علم‌سنجی و کتاب‌سنجی نیز می‌توان به تحلیل آثار پژوهشی در حوزه ترجمه گفتمان سیاسی (دو^۲ و چن^۳، ۲۰۲۲)، سبک مترجمان ادبی (هی^۴ و ژیانگ^۵، ۲۰۲۵)، آموزش فناوری ترجمه (هی و همکاران^۶، ۲۰۲۲)، ترجمه دیداری-شنیداری (وانگ^۷ و جلالیان دقیق^۸، ۲۰۲۴) و بوم‌شناسی و ترجمه (ژیانگ و همکاران^۹، ۲۰۲۳) اشاره کرد.

تحقیقات علم‌سنجی توانسته‌اند بینش‌های جدیدی را درباره تحول و تکامل مطالعات ترجمه در کشورهای مختلف جهان ارائه دهند. برای نمونه، آلیکینا و همکاران^{۱۰} (۲۰۱۶) پژوهش‌های روسی درباره آموزش ترجمه مکتوب و شفاهی را مرور نموده‌اند و پایان‌نامه‌ها را براساس مضمون و رویکرد دسته‌بندی کرده‌اند. علم‌سنجی مطالعات ترجمه و شاخه‌های مختلف آن در چین توسط لی^{۱۱} (۲۰۱۵)، مو و همکاران^{۱۲} (۲۰۲۱) و لی‌جی^{۱۳} (۲۰۲۴) صورت گرفته است. اسکیبینسکا^{۱۴} (۲۰۱۵) نیز روند توسعه مطالعات ترجمه در لهستان را بررسی کرده است. **علیامی**^{۱۵} و **قاسم**^{۱۶} (۲۰۲۴) نقشه پژوهش‌های ترجمه مکتوب و شفاهی در کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس را ترسیم کرده‌اند. یافته‌های ایشان حاکی از نقش پیشتاز عربستان سعودی

1. Barturen Mondragón et al.

2. Du

3. Chen

4. He

5. Xiong

6. He et al.

7. Wang

8. Jalalian Daghigh

9. Xiong et al.

10. Alikina et al.

11. Li

12. Mu et al.

13. Lijie

14. Skibińska

15. Alyami

16. Qassem

و موضوعات نوظهوری همچون کاربرد فناوری و اهمیت زبان عربی است. در ایران نیز تحقیقات مهمی درباره روند پژوهش‌های ترجمه و مطالعات ترجمه صورت گرفته است. **نورایی^۱ و کریم‌نیا^۲ (۲۰۱۵)** ۴۰۰ چکیده پایان‌نامه کارشناسی ارشد از شش دانشگاه ایرانی را با نقشه هولمز از مطالعات ترجمه تطبیق دادند. یافته‌های ایشان حاکی از این بود که مطالعات توصیفی ترجمه رایج‌ترین حوزه پژوهشی است، درحالی‌که موضوعاتی مانند فناوری ترجمه و اخلاق ترجمه کمتر مورد توجه قرار گرفته است. تاج‌دینی و همکاران (۲۰۱۶) نیز با استفاده از تحلیل استنادی، سهم پژوهشگران ایرانی در مطالعات ترجمه را بررسی کرده‌اند. **کریم‌نیا و ابوطالبی (۲۰۱۴)** تحلیلی از ۷۵ مقاله تألیفی توسط پژوهشگران ایرانی که در نشریه ایرانی «مطالعات ترجمه» منتشر شده بودند، ارائه نمودند و آن‌ها را براساس مدل‌های ترجمه چسترمن^۳ دسته‌بندی کردند. نتایج نشان داد مدل‌های تطبیقی^۴ در پژوهش ترجمه بیشترین استفاده را داشته‌اند. **بحری و غلامی (۲۰۲۴)** نیز پارساهای دانشگاهی در رشته مطالعات ترجمه در ایران را جست‌وجو و آثار مرتبط با جامعه‌شناسی ترجمه را شناسایی کرده‌اند. داده‌های این تحقیق شامل ۴۸ پارسای مرتبط با جامعه‌شناسی ترجمه است که بین سال‌های ۲۰۰۹ الی ۲۰۲۲ دفاع شده‌اند. در تحلیل این آثار، بحری و غلامی بر روش‌شناسی و طبقه‌بندی مدل‌های جامعه‌شناختی متمرکز شده‌اند که در این آثار به کار گرفته شده است. علی‌رغم تلاش‌های مستمر در راستای علم‌سنجی مطالعات ترجمه در ایران، همچنان پژوهش‌های حوزه تاریخ ترجمه از این منظر بررسی نشده‌اند و تحلیلی جامع در این زمینه ضروری می‌نماید.

به‌طورکلی، علم‌سنجی شامل روش‌ها و ابزارهای ارزشمندی است که هر یک می‌تواند در شناخت روند تکامل، موضوعات پژوهشی و سایر تحولات مطالعات ترجمه یاری‌رسان باشد. علم‌سنجی امکان شناسایی الگوهای کلیدی را فراهم می‌کند و موجب تقویت ارتباطات میان‌رشته‌ای می‌شود که درنهایت به رشد و تأثیرگذاری بیشتر مطالعات ترجمه منتهی خواهد شد.

1. Nouraei

2. Karimnia

3. Chesterman

4. comparative models

۳. روش پژوهش

روش پژوهش حاضر شامل چهار مرحله اصلی است: (۱) شناسایی پژوهش‌های تاریخ ترجمه در ایران، (۲) گردآوری و ثبت اطلاعات کتاب‌شناختی، (۳) آماده‌سازی داده‌ها برای تحلیل علم‌سنجی و (۴) ورود داده‌ها به نرم‌افزار وس‌ویوور و دریافت خروجی از آن.

در گام نخست، رویه مشخصی برای شناسایی پژوهش‌های «تاریخ ترجمه در ایران» تعریف و پیگیری شد. ابتدا مجموعه‌ای از کلمات کلیدی مرتبط با تاریخ ترجمه در ایران مشخص شد. کلمات و عبارات کلیدی فارسی ناظر بر حوزه تاریخ ترجمه در ایران عبارت بودند از: تاریخ ترجمه، سنت ترجمه، نهضت ترجمه، مکتب ترجمه، نقش ترجمه، کارکرد ترجمه، تأثیر ترجمه، سیر ترجمه، ترجمه در گذر، ترجمه در دوره، ترجمه در دوران، ترجمه در عصر، ترجمه در سده، ترجمه در عهد، نقش مترجم، نقش مترجمان، دیرینه‌شناسی ترجمه، اسامی مترجمان، تاریخ‌نگاری ترجمه، تاریخ نشر، تاریخچه ترجمه، ترجمه متون تاریخی، کتابشناسی ترجمه و فهرست ترجمه. کلمات کلیدی انگلیسی نیز به قرار زیر تعیین شدند:

Translation history, translation tradition, translation movement, translation in * period, translation in * era, translation in * decade, translation in * century, bibliography of translation, genealogy of translation, translators' names, historiography of translation, translation school, translation of historical texts, bibliography of translation, Persian, Farsi, Arabic, Baghdad, Persia, and Iran

سپس، هر یک از کلمات کلیدی در پایگاه‌های اطلاعاتی ایرانی و خارجی جست‌وجو شد. پایگاه‌های جست‌وجوی آثار منتشرشده در ایران عبارت بودند از سازمان اسناد و کتابخانه ملی، خانه کتاب و ادبیات ایران، مگیران، نورمگز، پورتال علوم انسانی و ایرانداک. پایگاه‌های اطلاعاتی خارجی نیز شامل این موارد می‌شدند: کتاب‌شناسی ترجمه مکتوب و شفاهی، کتاب‌شناسی

مطالعات ترجمه^۱، جی استور^۲، تیلور و فرانسیس^۳، ساینس دیرکت، ریسرچ گیت^۴ و پروکوئست^۵ (جدول ۱). ابزار جست‌وجو در هر سامانه شامل فیلدهای مختلفی است که امکان بازیابی اطلاعات مربوط به آثار منتشرشده در موضوعات و زمان‌های مختلف را ممکن می‌سازد. با توجه به امکانات و محدودیت‌های خاص این پایگاه‌ها، در فرایند جست‌وجو ترندها و شیوه‌های مختلفی به کار گرفته شد. کلمات کلیدی در فیلدهای «عنوان»، «چکیده»، «کلمات کلیدی» و «متن» وارد شد و بازه زمانی به ۱۳۵۰-۱۳۹۹ محدود شد. سال ۱۳۵۰ نقطه آغاز در نظر گرفته شد؛ زیرا دسترسی به آثار منتشرشده پیش از این تاریخ با محدودیت‌هایی روبه‌روست. درنهایت، آثار منتشرشده از ۱۳۵۰ تا پایان سال ۱۳۹۹ شناسایی شدند.

مدخل‌های بازیابی شده از پایگاه‌های مزبور طی چند مرحله بررسی شد تا فقط آن دست از آثاری که به‌طور مستقیم به «تاریخ ترجمه در ایران» مرتبط هستند، انتخاب شوند. آثار غیرمرتبط در این مرحله حذف گردید. درنهایت، آثار شناسایی شده در ۹ دسته قرار گرفتند؛ آثار منتشرشده در ایران شامل تک‌نگاری، فصل کتاب، مقاله نشریات علمی، مقاله نشریات عمومی^۶، مقاله روزنامه و پارسای دانشگاهی بودند. آثار منتشرشده در خارج نیز فصل کتاب، تک‌نگاری و مقاله نشریات علمی را شامل می‌شد. امکان شناسایی دیگر آثار منتشرشده در خارج از ایران همچون پارساهای دانشگاه‌های خارجی مقدور نبود و در نتیجه در داده‌های این پژوهش قرار نگرفت. تعداد نهایی آثار شناسایی شده به تفکیک دسته و مرجع جست‌وجو در جدول ۱ ارائه شده است.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

1. Translation Studies Bibliography

2. JSTOR

3. Taylor and Francis

4. ResearchGate

5. ProQuest

^۶ نشریه‌هایی که فاقد امتیاز علمی-پژوهشی می‌باشند.

جدول ۱. تعداد آثار شناسایی شده در پایگاه‌های اطلاعاتی

محل نشر	دسته	سامانه‌ها و پایگاه‌های اطلاعاتی	تعداد نهایی آثار
آثار منتشر شده در ایران	تکنگاری	سازمان اسناد و کتابخانه ملی خانه کتاب و ادبیات ایران	۶۰
	فصل کتاب	سازمان اسناد و کتابخانه ملی خانه کتاب و ادبیات ایران	۶۸
	مقاله نشریات علمی	مگیران نورمگز پورتال علوم انسانی وبگاه نشریات	۳۷۰
	مقاله نشریات عمومی	مگیران نورمگز پورتال علوم انسانی سازمان اسناد و کتابخانه ملی	۲۴۳
	مقاله روزنامه	سازمان اسناد و کتابخانه ملی	۳۹
	پارسای دانشگاهی	ایراندک	۱۶۲
	تعداد کل		۹۴۲
آثار منتشر شده خارج از ایران	تکنگاری	کتاب‌شناسی ترجمه مکتوب و شفاهی کتاب‌شناسی مطالعات ترجمه آمازون	۴۴
	فصل کتاب	کتاب‌شناسی ترجمه مکتوب و شفاهی کتاب‌شناسی مطالعات ترجمه ریسرچ گیت	۸۳
	مقاله نشریات علمی	کتاب‌شناسی ترجمه مکتوب و شفاهی کتاب‌شناسی مطالعات ترجمه ریسرچ گیت جی‌استور	۱۴۳

	تیلور و فرانسیس ساینس دیرکت ریسرچ گیت پروکوئست		
۲۷۰	تعداد کل		

در ادامه، اطلاعات کتاب‌شناختی هر یک از ۱،۲۱۲ (۹۴۲ + ۲۷۰) اثر در دسته‌های نه‌گانه گردآوری و در فایل اکسل ثبت شد. اطلاعات کتاب‌شناختی شامل موارد مختلفی می‌شد: از جمله عناوین آثار، تاریخ نشر، زبان آثار، نام نویسندگان، عناوین نشریات یا ناشران و محل نشر (کشور و شهر). به‌منظور یک‌دستی داده‌ها و سهولت استفاده در نرم‌افزار، همه داده‌ها به زبان انگلیسی ثبت گردید. در این راستا، اطلاعات مربوط به آثار فارسی ترجمه یا حرف‌نگاری شد.

در مرحله بعد، از نرم‌افزار وس‌ویوور برای تحلیل علم‌سنجی استفاده شد و از داده‌های کتاب‌شناختی برای درون‌داد نرم‌افزار استفاده شد. عملکرد این نرم‌افزار اساساً در گرو استفاده از داده‌های ازپیش‌آماده مانند داده‌های مستخرج از وب‌آوساینس است. با توجه به اینکه داده‌های پژوهش حاضر به‌طور دستی از منابع مختلف گردآوری شده بودند، لازم بود تا طی چندین مرحله برای استفاده در نرم‌افزار متناسب‌سازی شوند. ابتدا داده‌های موجود در فایل اکسل به فرمت آر‌آی‌اس^۱ تبدیل شدند که فرمت مناسب برای داده‌های کتاب‌شناختی و تحلیل علم‌سنجی است. سپس، فایل‌های آر‌آی‌اس مورد پردازش و ویرایش قرار گرفتند که طی آن مؤلفه‌های کتاب‌شناختی مختلف اعم از زبان اثر، زمان نشر، محل نشر، عنوان نشریات و عنوان مراکز علمی - دانشگاهی برای استفاده در نرم‌افزار متناسب‌سازی شوند. درنهایت، داده‌ها وارد نرم‌افزار شدند و نقشه‌های بصری مختلف از مؤلفه‌های کتاب‌شناختی در قالب خروجی نرم‌افزار به دست آمد که در ادامه بررسی شده‌اند.

^۱. RIS

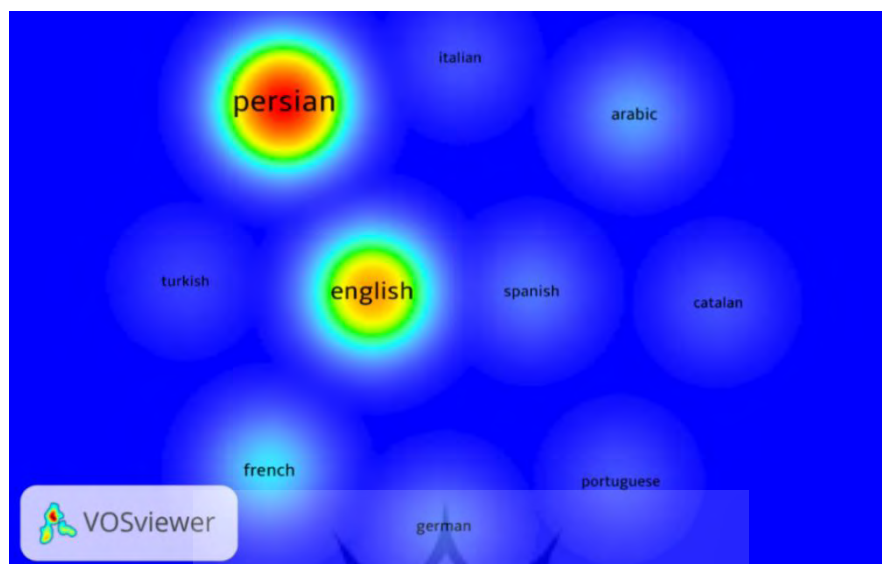
۴. یافته‌های پژوهش

در این بخش، یافته‌های حاصل از تحلیل علم‌سنجی پژوهش‌های «تاریخ ترجمه در ایران» برحسب داده‌های کتاب‌شناختی ارائه می‌شود. از میان مؤلفه‌های کتاب‌شناختی، یافته‌های ناظر بر زبان آثار، محل نشر و سال نشر برای تمامی آثار منتشرشده در ایران و خارج از ایران (نه دسته آثار) ارائه شده است. این در حالی است که یافته‌های مرتبط با عناوین نشریات فعال تنها بر اساس مقالات نشریات علمی ایرانی و خارجی است. همچنین، یافته‌های مرتبط با مراکز علمی-دانشگاهی فعال نیز در ارتباط با صرفاً مقالات نشریات علمی ایرانی و پارساهای دانشگاهی ارائه شده است. یافته‌های پژوهش در قالب انواع نقشه‌های بصری به دست آمده از نرم‌افزار وس‌ویوور ارائه شده است.

۴.۱. زبان آثار

در این بخش به این سؤال پاسخ داده می‌شود که پژوهش‌های «تاریخ ترجمه در ایران» از نظر تنوع زبانی در چه وضعیتی قرار دارند. تمامی آثار نه‌گانه منتشرشده در ایران و خارج از ایران از حیث «زبان» بررسی شده‌اند و نتایج آن در قالب نقشه چگالی^۱ در شکل ۱ نشان داده شده است. طبق این شکل، بیشترین زبان استفاده شده در نگارش آثار منتشرشده در ایران «فارسی» و بعد از آن «انگلیسی» است. تعدد آثار به زبان انگلیسی را می‌توان به کاربرد این زبان در رشته مطالعات ترجمه در ایران نسبت داد، زیرا رشته مطالعات ترجمه در ایران در مقاطع مختلف به زبان انگلیسی ارائه می‌شود. از این رو، پژوهشگران مطالعات ترجمه در ایران آثار خود را عمدتاً به زبان انگلیسی منتشر می‌کنند. بدیهی است که در آثار منتشرشده در خارج از ایران نیز زبان انگلیسی، زبان پربسامد باشد، چنان‌که تحلیل داده‌ها نیز مؤید همین وضعیت است. در هر صورت، زبان انگلیسی، زبان فعال در سپهر نشر و دانشگاه در جهان محسوب می‌شود.

^۱. density visualization

شکل ۱. نقشه چگالی زبان آثار منتشرشده در داخل و خارج از ایران

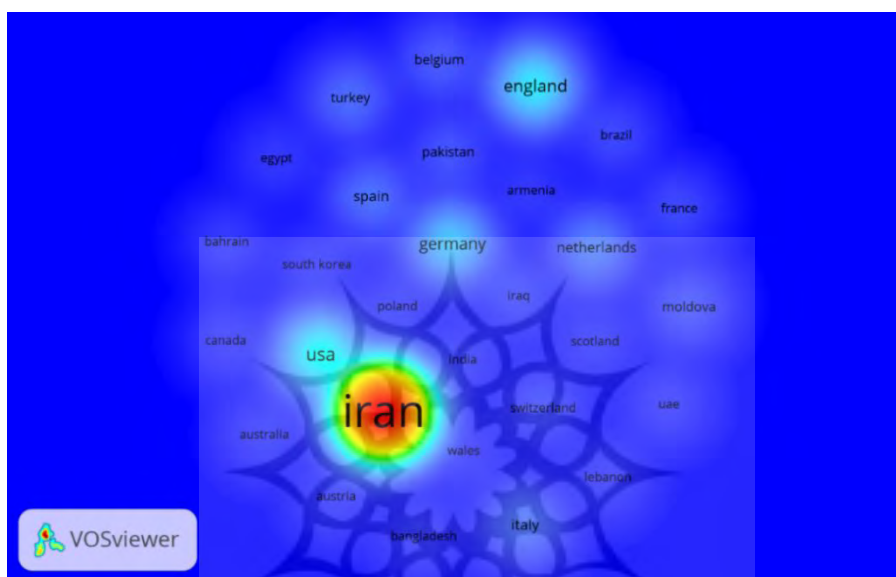
علاوه بر زبان فارسی و انگلیسی، انتشار آثار به زبان‌های فرانسوی، عربی، آلمانی، اسپانیایی، کاتالان، ایتالیایی، پرتغالی و ترکی نیز صورت گرفته است. لیکن چگالی انتشار آثار به مجموع این زبان‌ها بسیار اندک و در حدود ۰.۵٪ است.

۲.۴. محل نشر آثار

در این بخش به این سؤال پاسخ می‌دهیم که توزیع جغرافیایی پژوهش‌های «تاریخ ترجمه در ایران» به چه صورت است. در این راستا، یافته‌های مرتبط با محل نشر آثار ارائه شده است. در خصوص آثار ایرانی، شهر و کشور محل نشر بررسی شده است. لیکن با توجه به محدودیت‌های گردآوری اطلاعات آثار خارجی، محل نشر این آثار صرفاً به «کشور» محدود شده است. برای بررسی متغیر کشور، تمامی آثار نه‌گانه که در ایران و سایر کشورها منتشر شده بودند، تحلیل شده‌اند که نتایج آن در نقشه چگالی در شکل ۲ ارائه شده است.

با توجه به شکل ۲، بیشترین آثار مرتبط با تاریخ ترجمه در ایران در کشور ایران منتشر شده‌اند. همان‌طور که پیش‌تر شرح داده شد، در پژوهش حاضر در ارتباط با آثار منتشرشده در ایران، نمونه‌گیری جامعی صورت گرفته است، درحالی‌که محدودیت‌هایی مانند عدم دسترسی به

فهرست آثار خارجی موجب شد تا از نمونه‌گیری در-دسترس^۱ برای شناسایی آثار منتشرشده در خارج از ایران استفاده شود. ممکن است این امر بر داده‌های پژوهش تأثیر گذاشته باشد و در نتیجه آثار منتشرشده در ایران، در قیاس با آثار منتشرشده در خارج، وزن بیشتری را در مجموعه داده‌ها به خود اختصاص داده‌اند که از محدودیت‌های پژوهش حاضر محسوب می‌شود.

شکل ۲. نقشه چگالی کشور نشر آثار داخلی و خارجی

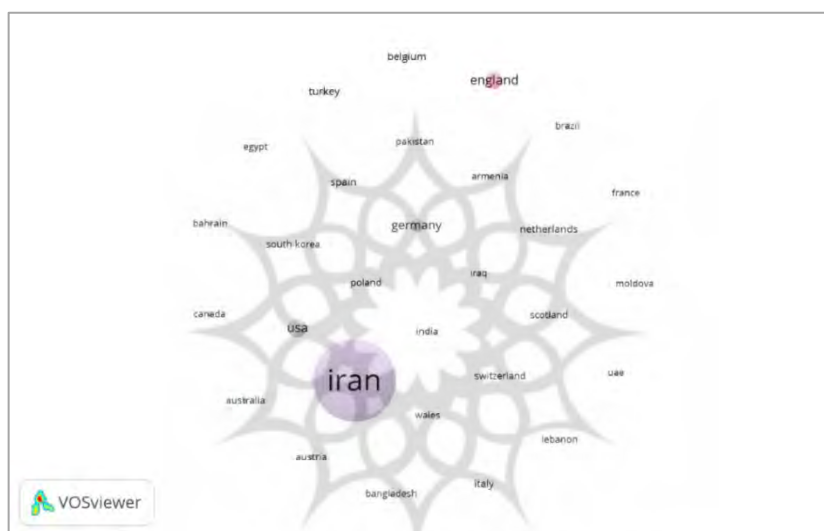
کشورهای ایالات متحده آمریکا و انگلیس بعد از ایران به ترتیب بیشترین چگالی در تعداد آثار منتشرشده را دارند. تعدد آثار در ایالات متحده آمریکا را می‌توان به حضور ناشران مطرح و مراکز علمی ایران‌شناسی و اسلام‌شناسی در این کشور نسبت داد که اغلب توسط پژوهشگران ایرانی مدیریت می‌شوند؛ از آن جمله می‌توان به «بنیاد مطالعات ایران»^۲ اشاره کرد. این مراکز به تحقیق در زمینه زبان و فرهنگ ایران اهتمام دارند که تاریخ ترجمه نیز بخشی از آن است. در انگلیس نیز شاهد حضور ناشران مطرحی همچون راتلج^۳ هستیم که در زمره ناشران پیشرو در حوزه

^۱. convenience sampling

^۲. Foundation for Iranian Studies

^۳. Routledge

مطالعات ترجمه است. افزون بر این، مراکز ایران‌شناسی و اسلام‌شناسی در انگلیس مانند «مؤسسه ایران‌شناسی بریتانیا»^۱ سهم مهمی در انتشار آثار مرتبط با «تاریخ ترجمه در ایران» ایفا کرده‌اند. در ادامه، شبکه همکاری میان کشورهای مختلف به کمک نرم‌افزار بررسی و ترسیم شد. همان‌طور که در شکل ۳ نشان داده شده است، پیوندی میان کشورهای فعال در زمینه انتشار پژوهش‌های «تاریخ ترجمه در ایران» مشاهده نشد که نشان از فقدان ارتباطات و همکاری‌های علمی بین کشورهای مختلف در امر نگارش و انتشار این دست از آثار است.

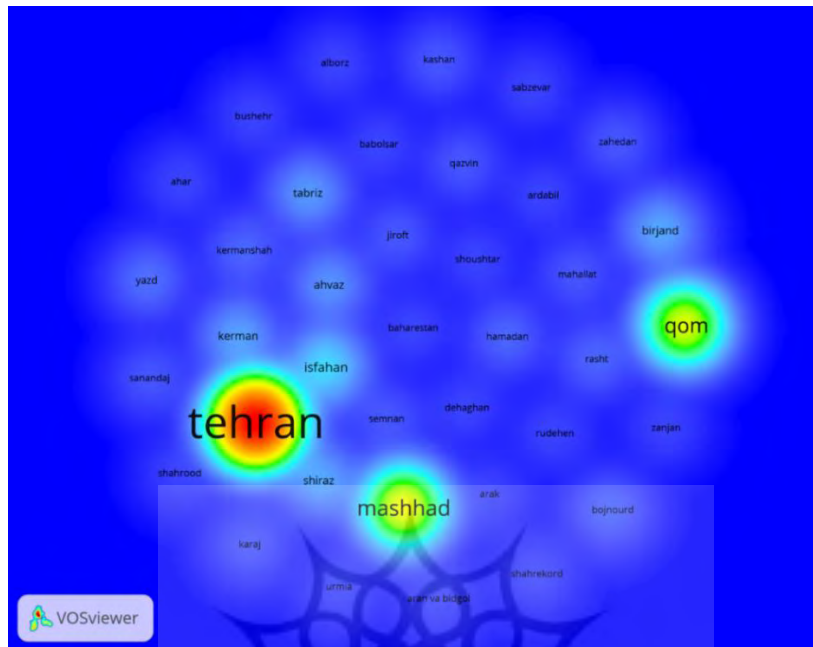

شکل ۳. نقشه شبکه همکاری^۲ میان کشورها

در خصوص آثار ایرانی، شهر محل نشر آثار نیز بررسی شد تا فعال‌ترین مناطق کشور در حوزه «تاریخ ترجمه در ایران» مشخص گردد. نتیجه این تحلیل در نقشه چگالی ارائه شده در شکل ۴ آمده است.

^۱. British Institute of Persian Studies

^۲. network visualization

شکل ۴. نقشه چگالی شهر نشر آثار منتشرشده در ایران

همان‌طور که در شکل ۴ نشان داده شده است، از میان ۹۴۲ اثر منتشرشده در ایران، بیشترین چگالی (۶۱٪) مربوط به شهر تهران است. با توجه موقعیت مرکزی تهران در جغرافیای نشر و سیاست ایران، این رقم دور از انتظار نیست. بسیاری از انتشاراتی‌ها، دانشگاه‌ها و مراکز فعال در حوزه‌های مختلف علوم در تهران مستقر هستند. به‌طور مشخص، مرکزیت مطالعات ترجمه در ایران در دانشگاه علامه طباطبائی در شهر تهران قرار دارد. افزون‌بر این، بخش عمده‌ای از مقالات علمی شناسایی شده (۶۹ مقاله) در نشریه ایرانی «مطالعات ترجمه» منتشر شده‌اند که در تهران مستقر است.

بعد از تهران، مشهد بیشترین سهم را در انتشار آثار مربوطه دارد. اهمیت مشهد از این‌روست که یکی دیگر از دانشگاه‌های فعال در مطالعات ترجمه یعنی دانشگاه فردوسی در این شهر قرار دارد. همچنین، برخی از مؤسسات علمی مستقر در شهر مشهد همچون دانشگاه بین‌المللی امام رضا و مؤسسه آموزش عالی تابران جزء مراکز علمی فعال در حوزه ترجمه محسوب می‌شوند. در کل، ۳۱ مورد از پارساهای دانشگاهی درباره تاریخ ترجمه به مراکز علمی شهر مشهد متعلق

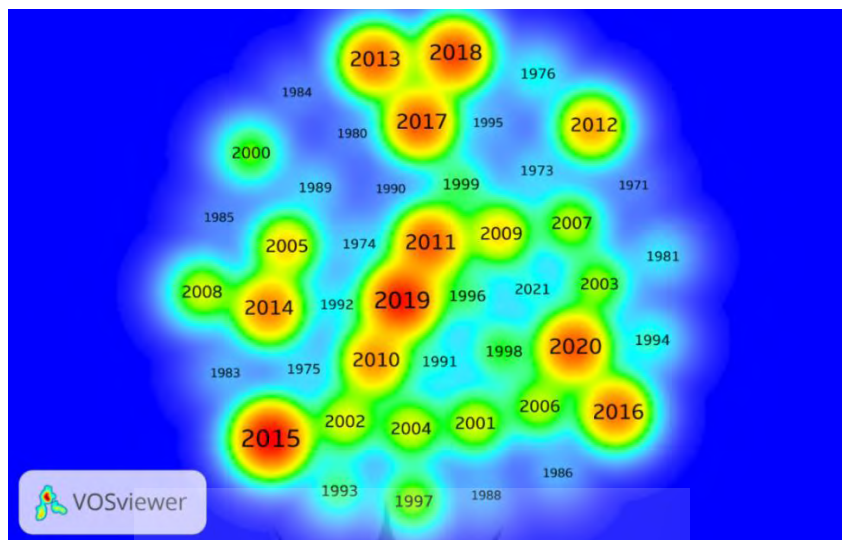
بودند. در میان نشریات مستقر در مشهد نیز فصلنامه فرهنگی «مترجم» و نشریه علمی «مطالعات زبان و ترجمه» دانشگاه فردوسی سهم مهمی در انتشار پژوهش‌های تاریخ ترجمه داشته‌اند و به ترتیب ۵۳ و ۲۴ مقاله را بین بازه ۱۳۵۰ تا پایان ۱۳۹۹ منتشر نموده‌اند.

شهر قم سومین شهری است که آثار مرتبط با تاریخ ترجمه در آن منتشر شده است. بسیاری از این آثار به لطف حضور مراکز علمی و انتشاراتی مطرح در این شهر منتشر شده‌اند. برای مثال، «مؤسسه فرهنگی ترجمان وحی» با انتشار ۳۹ مقاله درباره تاریخ ترجمه در ایران، به ویژه تاریخ ترجمه قرآن، نقش پررنگی در میان نشریات عمومی ایفا کرده است. علاوه بر این، نشریه «مطالعات حدیث» در دانشگاه باقرالعلوم و «تاریخ اسلام» در دانشگاه قرآن و حدیث در شهر قم بخش مهمی از آثار منتشرشده را به خود اختصاص داده‌اند. اغلب این آثار به موضوع تاریخ ترجمه متون دینی، به ویژه قرآن، پرداخته‌اند.

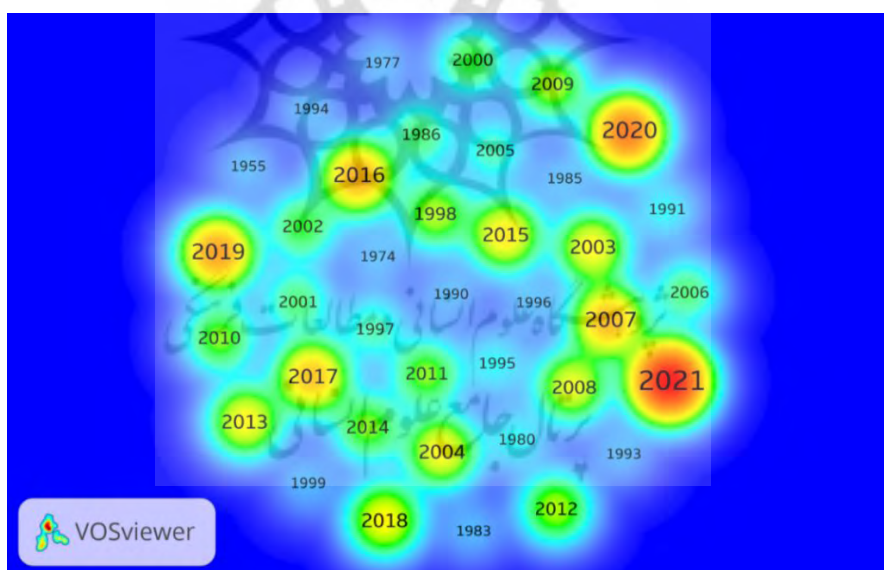
۴.۳. سال نشر آثار

تاریخ نشر آثار نیز از طریق علم‌سنجی بررسی و کوشش شد تا تحلیلی تطبیقی از آثار منتشرشده در ایران و خارج از ایران ارائه شود. از این رو، آثار نه‌گانه از حیث سال نشر تحلیل شدند. نتایج مربوط به آثار منتشرشده در ایران در شکل ۵ ارائه شده است.

آثار منتشرشده در خارج از ایران نیز که شامل فصل کتاب، تک‌نگاری و مقالات نشریات علمی هستند، در سال‌های مختلف انتشار یافته‌اند. نقشه چگالی این آثار در شکل ۶ آمده است.

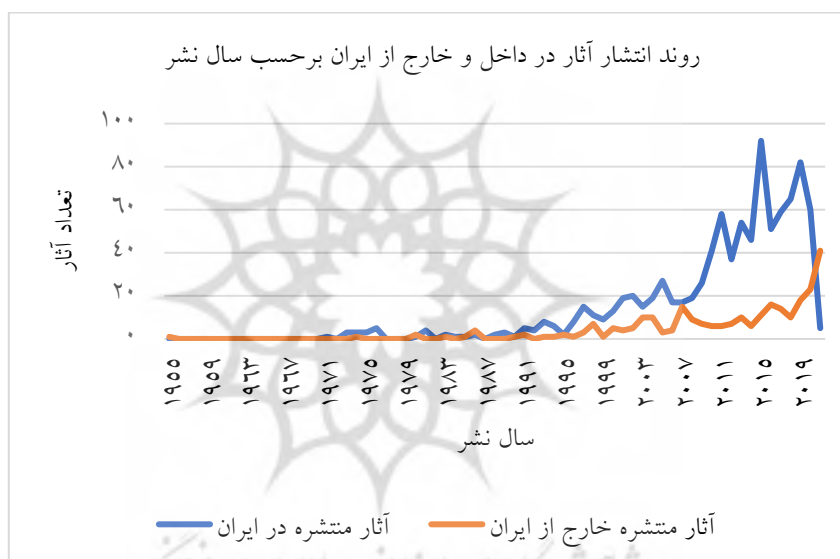
شکل ۵. نقشه چگالی سال نشر آثار منتشرشده در ایران

شکل ۶. نقشه چگالی سال نشر آثار منتشرشده در خارج از ایران

مقایسه میان روند نشر آثار در طی ۵۰ سال در داخل و خارج از ایران در نمودار ۱ ارائه شده است. طبقه این نمودار، روند کلی در داخل و خارج کشور حاکی از رشد مداوم در انتشار آثار

مربوط به تاریخ ترجمه در ایران است. لیکن در بیست سال گذشته، میزان رشد در ایران نسبت به سایر کشورها افزایش بیشتری داشته است. این افزایش را می‌توان به چندین عامل نسبت داد. نخست، توسعه چشمگیر مطالعات ترجمه در مقام حوزه‌ای دانشگاهی در طول زمان موجب مشارکت بیشتر دانشگاه‌ها، مؤسسات پژوهشی، مجلات و انتشارات شده است. دوم، ماهیت میان‌رشته‌ای مطالعات ترجمه همکاری‌هایی را میان پژوهشگران این حوزه و سایر رشته‌ها تسهیل کرده است. درنهایت، افزایش آگاهی از اهمیت موضوع پژوهشی تاریخ ترجمه احتمالاً در رشد مشاهده‌شده در تعداد آثار نقش داشته است.

نمودار ۱. مقایسه روند انتشار آثار در داخل و خارج از ایران برحسب سال نشر

۴.۴. نشریات علمی

با بررسی مقالات نشریات علمی و عمومی این امکان فراهم شد تا نشریات فعال در زمینه «تاریخ ترجمه در ایران» شناسایی شوند. در این بخش به بررسی نشریات علمی^۱ فعال در این زمینه می‌پردازیم که در داخل یا خارج از کشور فعالیت دارند. بیش‌تر در بخش ۴-۲، به برخی از

^۱ نشریه‌هایی که دارای رتبه علمی می‌باشند و امتیاز علمی-پژوهشی برای نویسندگان به همراه دارند.

۴. ۲. نشریات علمی خارجی

بر اساس عناوین نشریات علمی خارجی و تعداد مقالات منتشرشده درباره «تاریخ ترجمه در ایران» در این نشریات، نقشه چگالی ارائه شده در شکل ۸ ترسیم شده است. طبق یافته‌ها، نشریه «مطالعات ایرانی»^۱ بیشترین سهم را در انتشار مقالات «تاریخ ترجمه در ایران» داشته است. در این بین، نشریات تخصصی مطالعات ترجمه نیز دیده می‌شوند که در کنار نشریات ایران‌شناسی و اسلام‌شناسی سهم بزرگی در انتشار آثار داشته‌اند.

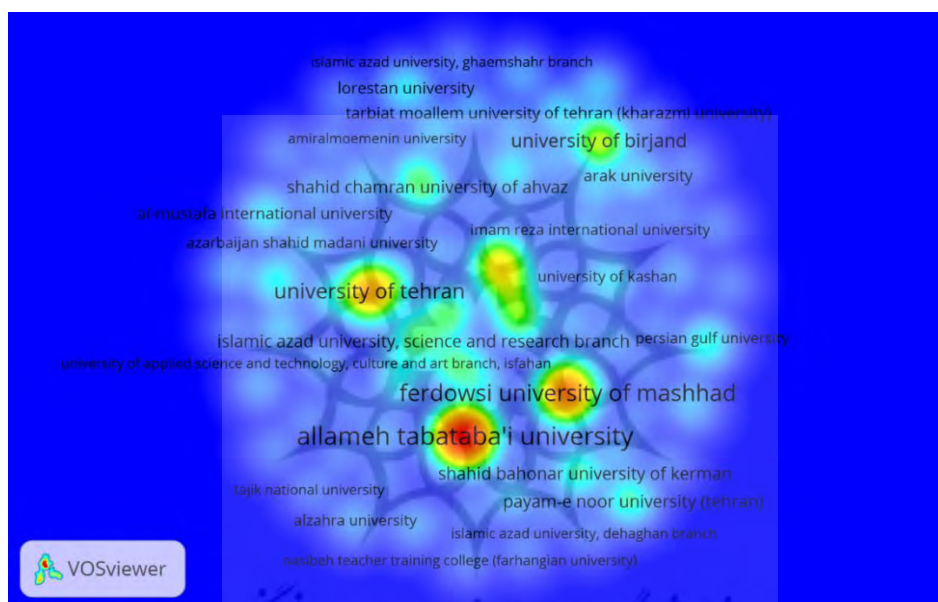

شکل ۸. نقشه چگالی نشریات علمی خارجی

^۱. Iranian Studies

۴. ۵. مراکز علمی-دانشگاهی

در این بخش به این پرسش پاسخ می‌دهیم که مراکز علمی-دانشگاهی ایرانی فعال در نشر پژوهش‌های تاریخ ترجمه در ایران کدام‌اند. از میان داده‌های پژوهش، مقالات علمی منتشر شده در ایران و همچنین پارساهای دانشگاه‌های ایران بررسی و مراکز چاپ نشریات و دانشگاه محل دفاع پارساها شناسایی شدند. نقشه چگالی مراکز علمی-دانشگاهی حاصل از نرم‌افزار در شکل ۹ نشان داده شده است.

شکل ۹. نقشه چگالی مراکز علمی-دانشگاهی ایرانی

با توجه به نتایج تحلیل، دانشگاه علامه طباطبائی با ۱۱۰ اثر منتشر شده در حوزه «تاریخ ترجمه در ایران» دارای بالاترین چگالی در میان دانشگاه‌های ایرانی است و پس از آن دانشگاه فردوسی مشهد با ۵۹ اثر قرار گرفته است. اهمیت این دو دانشگاه در پیشبرد رشته مطالعات ترجمه در ایران می‌تواند توضیحی برای سهم بالای این دو در انتشار آثار علمی در این موضوع باشد. به عبارتی، قاطبه اصلی پژوهشگران مطالعات ترجمه در ایران در این دو دانشگاه فعالیت داشته‌اند.

موضوع تاریخ ترجمه در ایران در بازه زمانی ۱۳۵۰ تا ۱۳۹۹ در ایران و خارج از ایران، کوشید تحلیلی جامع از الگوها و روندهای تولید و توزیع دانش در این موضوع به دست دهد. از داده‌های کتاب‌شناختی و روش علم‌سنجی برای تحلیل مؤلفه‌های زبان اثر، سال نشر، محل نشر، نشریات علمی فعال و مراکز علمی-دانشگاهی فعال استفاده شد و یافته‌های پژوهش به صورت نقشه‌های چگالی و نقشه‌های شبکه همکاری به دست آمده از نرم‌افزار وس‌ویور ارائه گردید. براساس یافته‌های پژوهش، آثار منتشرشده درباره «تاریخ ترجمه در ایران» در صورت‌های مختلفی منتشر شده‌اند: تکنگاری، فصل کتاب، مقاله در نشریات علمی، مقاله در نشریات عمومی، مقاله در روزنامه و پارسای دانشگاهی. اغلب آثار منتشرشده در ایران به زبان فارسی و در درجه بعد به زبان انگلیسی منتشر شده‌اند. آثار خارجی نیز عمدتاً به زبان انگلیسی نشر یافته‌اند. در طی بازه زمانی ۱۳۵۰-۱۳۹۹، انتشار این آثار گرچه در برخی برهه‌ها فرازونشیب داشته است، ولی همواره روند آن افزایشی بوده است. بسیاری از آثار منتشرشده در ایران در شهرهای تهران، مشهد و قم منتشر شده‌اند که می‌توان علت آن را حضور مراکز انتشاراتی و مراکز دانشگاهی فعال در زمینه مطالعات ترجمه و همچنین ترجمه متون دینی از جمله قرآن دانست؛ از آن جمله‌اند: دانشگاه علامه طباطبائی تهران، دانشگاه فردوسی مشهد و مؤسسه ترجمان وحی در قم. اغلب مقالات این حوزه نیز در نشریاتی منتشر شده‌اند که در این سه شهر مستقر هستند: برای مثال، مطالعات ترجمه (تهران)، مطالعات زبان و ترجمه (مشهد)، مترجم (مشهد)، ترجمان وحی (قم) و مطالعات حدیث (قم). همچنین، تحلیل مراکز علمی-دانشگاهی ایرانی فعال در زمینه نشر پژوهش‌های «تاریخ ترجمه در ایران»، نشان داد که مراکز اصلی آموزش و پژوهش مطالعات ترجمه، به‌طور مشخص دانشگاه علامه طباطبائی و دانشگاه فردوسی، نقش به‌سزایی در انتشار این پژوهش‌ها داشته‌اند. در درجه بعد، مراکز و عوامل مرتبط با رشته‌هایی همچون زبان و ادبیات فارسی و زبان‌شناسی قرار دارند که به‌علت علاقه به مسائل زبان و فرهنگ ایران، به تاریخ ترجمه نیز توجهی هرچند پراکنده مبذول داشته‌اند. در بحث از آثار منتشرشده در خارج نیز نقش مراکز و نشریات مرتبط با مطالعات ترجمه، ازیک‌سو و ایران‌شناسی و اسلام‌شناسی، از سوی دیگر، بسیار پررنگ بود. این یافته‌ها حاکی از اهمیت و گستره وسیعی است که موضوع «تاریخ ترجمه در ایران» دارد که می‌توان آن را موضوعی بینارشته‌ای دانست که دغدغه بسیاری

از رشته‌های علوم انسانی و علوم اجتماعی است. البته، جریان اصلی تولید و توزیع دانش پیرامون این موضوع، چه در داخل و چه در خارج از ایران، از رشته مطالعات ترجمه منشأ می‌گیرد، همان‌طور که یافته‌های این پژوهش نیز این نتیجه‌گیری را تأیید می‌نماید.

نتایج و یافته‌های پژوهش حاضر که مبتنی بر علم‌سنجی است می‌تواند در امر شناخت تحول و تکامل مطالعات ترجمه در ایران و به‌طور ویژه پژوهش‌های تاریخ ترجمه در ایران یاری‌رسان باشد. همچنین، از نتایج این تحقیق می‌توان در امر برنامه‌ریزی آموزشی و پژوهشی در مقاطع تحصیلات تکمیلی استفاده کرد. علی‌رغم اینکه پژوهش حاضر از مجموعه‌ای عظیم از داده‌های کتاب‌شناختی استفاده کرد، محدودیت‌های پژوهش مانع از گردآوری داده‌هایی شد که می‌توانست در امر تحلیل سودمند باشد. این راه همچنان برای محققان باز است و می‌توان در تحقیقات آتی از سایر پژوهش‌های تاریخ ترجمه در ایران مانند پارساهای دانشگاهی خارجی و مقالات همایشی نیز برای انجام تحلیل علم‌سنجی و بررسی روند تکامل این حوزه پژوهشی بهره جست.

قدردانی

این مقاله مستخرج از طرح پژوهشی دانشگاهی با عنوان «تاریخ پژوهی ترجمه در ایران» است که با حمایت مادی و معنوی دانشگاه علامه طباطبائی انجام شده است.

کتاب‌نامه

- Alikina, E. V., & Kavardakova, E. L., & Kushnina, V. (2016). Scientometric study of Russian research into translation/interpreting pedagogy. *International Review of Management and Marketing*, 6(S3), 182–189. Retrieved from <https://econjournals.com/index.php/irmm/article/view/2210>
- Alyami, N., & Qassem, M. (2024). Examining translation and interpretation studies in GCC states: Data from Web of Science (1991–2023). *Cogent Arts & Humanities*, 11(1). <https://doi.org/10.1080/23311983.2024.2421083>
- Bahri, H., & Gholami, M. (2024). Mapping postgraduate research trends in the sociology of translation in Iran. *SKASE Journal of Translation and Interpretation*, 17(1), 87–103. <https://doi.org/10.33542/JTI2024-1-5>

- Barturen Mondragón, E. M., Quezada Castro, M. P., Castro Arellano, M. P., & Quezada Castro, G. A. (2024). Scientific production on legal translation (1988–2023): A bibliometric analysis. *Journal of Educational and Social Research*, 14(1), 64–75. <https://doi.org/10.36941/jesr-2024-0006>
- Castro-Prieto, M. R., & Olvera-Lobo, M. D. (2007). Panorama intelectual de la terminología a través del análisis de redes sociales. *Meta*, 52(4), 816–838. <https://doi.org/10.7202/017698ar>
- Dong, D., & Chen, M. (2015). Publication trends and co-citation mapping of translation studies between 2000 and 2015. *Scientometrics*, 105(2), 1111–1128. <https://doi.org/10.1007/s11192-015-1769-1>
- Du, L., & Chen, W. (2022). Political discourse and translation studies: A bibliometric analysis in international core journals. *SAGE Open*, 12(1). <https://doi.org/10.1177/21582440221082142>
- Esqueda, M. D., & Freitas, F. D. S. (2022). Machine translation: Mapping technological developments through scientometrics. *Ciência da Informação*, 52(3), 113–128. <https://doi.org/10.18225/ci.inf.v51i3.5542>
- Gile, D. (2000). The history of research into conference interpreting: A scientometric approach. *Target: International Journal of Translation Studies*, 12(2), 297–321. <https://doi.org/10.1075/target.12.2.07gil>
- Gile, D. (2015). Analyzing translation studies with scientometric data: From CIRIN to citation analysis. *Perspectives: Studies in Translation Theory and Practice*, 23(2), 240–248. <https://doi.org/10.1080/0907676X.2014.972418>
- Grbić, N., & Pöllabauer, S. (2008). An author-centered scientometric analysis of Daniel Gile's œuvre. In G. Hansen, A. Chesterman, & H. Gerzymisch-Abrogast (Eds.), *Efforts and models in interpreting and translation research: A tribute to Daniel Gile* (pp. 3–24). John Benjamins.
- Gupta, B. M., & Dhawan, S. M. (2019). Machine translation research: A scientometric assessment of global publications output during 2007–2016. *Library and Information Technology*, 39(1), 31–38. <https://doi.org/10.14429/djlit.39.1.13558>
- He, H., & Xiong, B. (2025). A bibliometric analysis of translator's style in translation studies: A Chinese perspective (1980–2022). *SAGE Open*, 15(1). <https://doi.org/10.1177/21582440251322591>
- He, S., Hao, Y., Liu, S., Liu, H., & Li, H. (2022). Research on translation technology teaching in Chinese publications and in international English-language publications (1999-2020): A bibliometric analysis. *The Interpreter and Translator Trainer*, 16(3), 275–293. <https://doi.org/10.1080/1750399X.2022.2101848>
- Hidayati, N. N. (2024). Research article trends globally on translation: A bibliometric analysis with ScienceDirect database. *JETLEE: Journal of English Language Teaching, Linguistics, and Literature*, 4(2), 169–189. <https://doi.org/10.47766/jetlee.v4i2.2868>

- Huang, Q., & Xin, X. (2020). A bibliometric analysis of translation criticism studies and its implications. *Perspectives: Studies in Translation Theory and Practice*, 28(5), 737–755. <https://doi.org/10.1080/0907676X.2020.1740750>
- Karimnia, A., & Aboutalebi, A. (2014). A meta-analysis of papers published in Translation Studies Journal over the period 2002–2012 based on Chesterman’s classification of translation models. *Iranian Journal of Translation Studies*, 11(44), 7–22.
- Li, X. (2015). International visibility of Mainland China translation studies community: A scientometric study. *Perspectives: Studies in Translation Theory and Practice*, 23(2), 183–204. <https://doi.org/10.1080/0907676X.2015.1006645>
- Lijie, D. (2024). A review of research in translation technology based on CiteSpace. *International Journal of Education and Humanities*, 4(2), 137–146. [https://doi.org/10.58557/\(ijeh\).v4i2.222](https://doi.org/10.58557/(ijeh).v4i2.222)
- Martínez-Gómez, A. (2015). Bibliometrics as a tool to map uncharted territory: A study on non-professional interpreting. *Perspectives: Studies in Translation Theory and Practice*, 23(2), 205–222. <https://doi.org/10.1080/0907676X.2015.1010550>
- Mohsen, M. A., Althebi, S., & Albahooth, M. (2023). A scientometric study of three decades of machine translation research: Trending issues, hotspot research, and co-citation analysis. *Cogent Arts & Humanities*, 10(1), 1–16. <https://doi.org/10.1080/23311983.2023.2242620>
- Mu, J., Chen, Y., & Yang, G. (2021). A scientometric analysis of research advances in China’s eco-translatology studies (2008–2021). *Open Access Library Journal*, 8, 1–11. <https://doi.org/10.4236/oalib.1107791>
- Nouraei, P., & Karimnia, A. (2015). The map of translation studies in modern Iran: An empirical investigation. *Asia Pacific Translation and Intercultural Studies*, 2(2), 123–138. <https://doi.org/10.1080/23306343.2015.1059009>
- Pan, F., & Wu, X. (2023). Mapping intellectual structures and research trends of translation studies: A bibliometric analysis from 2007 to 2021. *Perspectives: Studies in Translation Theory and Practice*, 32(4), 736–757. <https://doi.org/10.1080/0907676X.2023.2275750>
- Parham, F., & Rassouli, P. (2024). Author networks in research on translation history in Iran: A data mining approach [Abstract]. *Translation in Transition 2024 Conference*, Batumi, Georgia.
- Parham, F., & Rassouli, P. (2025). A historiographical analysis of translation histories in Iran: The case of Iranian scholarly journal articles. *New Voices in Translation Studies*, 30(1), 72–103. <https://doi.org/10.14456/>
- Rovira-Esteva, S., & Orero, P. (2011). A contrastive analysis of the main benchmarking tools for research assessment in translation and interpreting: The Spanish approach. *Perspectives: Studies in Translation Theory and Practice*, 19(3), 233–251. <https://doi.org/10.1080/0907676X.2011.590214>

- Serenko, A. (2013). Meta-analysis of scientometric research of knowledge management: Discovering the identity of the discipline. *Journal of Knowledge Management*, 17(5), 773–812. <https://doi.org/10.1108/JKM-05-2013-0166>
- Siluo, Y., & Qingli, Y. (2017). Are scientometrics, informetrics, and bibliometrics different? *16th International Conference of the International Society for Scientometrics and Informetrics*, Wuhan, China.
- Toury, G. (2009). Incubation, birth and growth: Observations on the first twenty years of *Target*. *Target: International Journal of Translation Studies*, 21(2), 189–207. <https://doi.org/10.1075/target.21.2.00tou>
- Van Doorslaer, L. (2016). Bibliometric studies. In C. V. Angelelli, & B. J. Baer (Eds.). *Researching translation and interpreting* (pp. 168–176). Routledge.
- Van Doorslaer, L., & Gambier, Y. (2015). Measuring relationships in translation studies: On affiliations and keyword frequencies in the translation studies bibliography. *Perspectives: Studies in Translation Theory and Practice*, 23(2), 305–319. <https://doi.org/10.1080/0907676X.2015.1026360>
- Voß, S., & Zhao, X. (2005). Some steps towards a scientometric analysis of publications in machine translation. In M. H. Hamza (Ed.), *IASTED international conference on artificial intelligence and applications, part of the 23rd multi-conference on applied informatics*. (pp. 651–655). IASTED/ACTA Press.
- Wang, Y., & Jalalian Daghig, A. (2024). Two decades of audiovisual translation studies: A bibliometric literature review. *SAGE Open*, 14(3). <https://doi.org/10.1177/21582440241274575>
- Wyatt, S., Milojević, S., Park, H. W., & Leydesdorff, L. (2015). Quantitative and qualitative STS: The intellectual and practical contributions of scientometrics. In U. Felt, R. Fouché, C. A. Miller, & L. Smith-Doerr (Eds.), *Handbook of science and technology studies* (4th ed., pp. 87–112). MIT Press.
- Xiong, X., Qin, H. & Liu, X. (2023). The evolution and development of ecotranslatology studies based on the analysis of CiteSpace mapping knowledge domains. *Humanities and Social Sciences Communication*, 10, 1–13. <https://doi.org/10.1057/s41599-023-02104-z>
- Yan, J. X., Pan, J., Wu, H., & Wang, Y. (2013). Mapping interpreting studies: The state of the field based on a database of nine major translation and interpreting journals (2000-2010). *Perspectives: Studies in Translation Theory and Practice*, 21(3), 446–473. <http://dx.doi.org/10.1080/0907676X.2012.746379>
- Zhang, M., Pan, H., Chen, X., & Luo, T. (2015). Mapping discourse analysis in translation studies via bibliometrics: A survey of journal publications. *Perspectives: Studies in Translation Theory and Practice*, 23(2), 223–239. <https://doi.org/10.1080/0907676X.2015.1021260>
- Zhu, X., & Aryadoust, V. (2023). A scientometric review of research in translation studies in the twenty-first century. *Target: International Journal of Translation Studies*, 35(2), 157–185. <https://doi.org/10.1075/target.20154.zhu>

درباره نویسندگان

فاطمه پرهام عضو هیئت علمی دانشگاه علامه طباطبائی است. وی از سال ۱۳۹۱ تاکنون در گروه مطالعات ترجمه انگلیسی این دانشگاه به تدریس دروس مرتبط با ترجمه در مقاطع کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری اشتغال داشته است. وی مقالات متعددی در نشریات داخلی و بین‌المللی منتشر کرده و حوزه‌های اصلی پژوهش ایشان مطالعات ترجمه شناختی، آموزش ترجمه، فلسفه و جامعه‌شناسی ترجمه و علم‌سنجی است.

پرویز رسولی دانش‌آموخته دکتری مطالعات ترجمه از دانشگاه علامه طباطبائی است. حوزه‌های پژوهشی وی تاریخ ترجمه در ایران، تاریخ‌نگاری ترجمه و تاریخ اندیشه است.

علی ارجمندی نهند دانشجوی کارشناسی ارشد مترجمی زبان انگلیسی در دانشگاه علامه طباطبائی است. حوزه‌های پژوهشی وی بوم‌ترجمه، زبان‌شناسی زیست‌محیطی، نقد زیست‌بوم‌گرا، نشانه‌شناسی زیستی و ماده‌گرایی است.

فاطمه جوادی دانشجوی دکتری مطالعات ترجمه در دانشگاه علامه طباطبائی است. حوزه‌های پژوهشی مورد علاقه وی کاربری رویکردهای تاریخی و اجتماعی در مطالعات ترجمه و مترجمان است.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی